

RUSZWURM¹

Anekdót² E. P.-nek³, szeretettel⁴

Történt⁵, hogy a szomorú⁶ arcú⁷ férfi⁸ – a halál vőlegénye?⁹ – az együtt¹⁰ töltött éjszaka¹¹ után sétára¹² indult¹³ alkalmi¹⁴ nőismerősével¹⁵. Megelégedvén¹⁶ a hirtelen-gyűlt¹⁷, keserű¹⁸ ízt¹⁹ a szájában²⁰, a Várnegyed²¹ ismert²² cukrászdájába²³ hívta²⁴ az asszonyt²⁵, úgymond²⁶, indiánerozni²⁷. Dohszagú²⁶, setét²⁹ kapualj³⁰ előtt haladtak³¹ el³² éppen, a házból³³ kilépő³⁴ katonatiszt³⁵ tragikusan³⁶ félreértve³⁷ és magára³⁸ vonatkoztatva³⁹ a cukrászda⁴⁰ nevét⁴¹, megragadta⁴² a férfi⁴³ karját⁴⁴ – arcán a harag⁴⁵ mint félelem⁴⁶ –, s anyanyelvén⁴⁷, mely egyébként⁴⁸ lány⁴⁹, akár a balalajka⁵⁰ hangja, egy szót⁵¹ kiáltott⁵², egy szót⁵³, amely később⁵⁴, a szomorú⁵⁵ arcú férfi álmaiban⁵⁶ névvé⁵⁷ változott⁵⁸, végképp⁵⁹ megjelölve⁶⁰ azt a kimondhatatlant⁶¹, amitől minden⁶² éjszaka⁶³ felriadunk⁶⁴.

(1985–2015⁶⁵)

JEGYZETEK

- 1 *Prezentáció*. (Négy Évszak, 1985. augusztus)
- 2 Egy étellel (†) ezelőtt ún. csatárláncba fejlődünk az Elektromos kézilabdapályáján (†), Gellért-Kis Gábor (†) foci (†) közben elvesztett nyakláncát (†) – anyai (†) örökség! – kerestük a földúlt salakban. Úgy esett, hogy a fiatal gróf kezét voltam szerencsés foghatni. Araszoltunk tehát, oda-vissza, a két csapat egygyé fűzött gyöngysorában, szívünkben együttérzés, örült tekintetünk a földre szegezve, akár a borona. Én, mondjuk, nézhetem, fűzfá, suttogetta a második forduló után, hát nincsen rajtam szemüveg.
- 3 Isteni! Kiderült, attól függ, hogy ez a szöveg, cakkumpakk, kilencvenkilenc, száz vagy százegy szavas, hogy az „E. P.-nek”.-et hány szónak vesszük. Annak idején egynek volt szánva, az „Esmének” helyére, már akinek ez mond még valamit. Grammatikánk, ez a szürke epilepsziás, kettőnek tartja. A Pages, ahol sort sor alá tapogatók, denevérek, satöbbi, három-

nak veszi. Ez a szaralkodás, hogy akkor egy vagy három, ismerősnek tetszik.

- 4 Nohát, azzal *tényleg* tele a padlás!
- 5 A világ mindaz, ami esetleg fennáll.
- 6 Épp, mint Bozsik edzőként.
- 7 „*Szeptember 18-án, csütörtök délután 3 órakor De Saint Mars úr, a börtön új igazgatója hivatalosan is átvette helyét a Bastille-ban. St Marguerite és St Honorat szigetéről érkezett, és koloncként magával hozott egy régi foglyot, akit már Pinerolóban is őrzött. A fogoly folyamatosan álarcot visel, és a nevét nem árulták el nekem, és nem is jegyezhetjük be.*” (Etienne Du Junca)
XIV. Lajost állítólag – én állítom – semmivel se lehetett jobban fölbőszíteni, mint azzal a szokásmondással, hogy bizonyos kor után az ember felelős az arcáért.
- 8 Örökös félhomályban élt. Mintha egy törött pengéjű, finom kardra támaszkodott volna.

- 9 Véletlen Hajnóczy-parafrázis.
- 10 <https://www.youtube.com/watch?v=b1dYQITTuE0>
- 11 „Emlékszem, hogy Camus-nál van egy éjszaka – és nem érdekel engem akkor egzisztencializmus, se előre, se hátra, se barátság... nekem az a szélséperthe, szélcsiszolta égbolt kell, és... akkor van is aztán ez az égbolt.”
- 12 Mi a normális, ha nem ez?
- 13 Egyes amerikai épületekben kihagyják ezt az emeletet, ami végzetes következményekkel jár a tájékozatlan bandzsidszampingerekre nézvést.
- 14 Hirdetés 1990-ből: „Nagymellű szőke kényeztetne. Jelige: Kárpótlási jegyért is.” (Expressz Újság) Hát ja. Elbaszni az atyai örökséget.
- 15 Ez a szó, akár 1 sírkő. A Szindbádót játszó Latinovits alig elviselhetően modoros hangján: „Hát akadnak még alkalmi nőismerősök?” (...Vendelin fiam.)
- 16 „I can't get no satisfaction”, ahogy Mick Jagger (72) dúdolgatta volt a 65. születésnapján.
- 17 Ez olyan wassalbertos, nem? Direkt anakronizmus, lásd még, pöcse van a menyasszonynak.
- 18 Homlokcsók után ne nyelj. Régi iskola.
- 19 Az, hogy fölfedeztek (sic!) – de kik?, könyörgöm, kik? – egy ötödik ízt, ismeretelméleti szempontból mintha egyben azt is jelentené, nincs még veszve, példának okáért, Lengyelország.
- 20 Följegyeztek egy esetet, amikor egy liptomi házaspár, kiállván a réműletes sort, jócskán föltartotta a processzust, mert az asszony, rettegve a férfi gyanítható kérdésétől, vonakodott kézfejét a nyílásba helyezni. Végül a férj megkegyelmezett neki. Hány macska farka kell, hogy az égig érjen? Kérdezte volna a férfi. Egy is elég, ha jó hosszú, válaszolta a nő megkönynyebbülten, hiszen régi játékuk volt ez: mindketten a kairói egyetem amerikanisztikaprofesszorai voltak. Az épület finoman megremegett, és a Száj – Bocca della Verità! – késlekedés nélkül a csuklóig leharapta az asszony kezét. Később a rendőrök a nadrágszíjat forszírozták, hogy a férj avval könnyedén elszoríthatta volna a verőereket, a mentők érkezéséig. Késő bánat, eb gondolat, válaszolta a férfi, vagy legalábbis én perpillanat szociokulturálisan így fordítanám, amit valójában válaszolt.
- 21 Világnézet, az! Meg amit a paci himbál.
- 22 A szó jó értelmébe' véve. Ismerni valakit, na, az mit tesz. Azt teszi, hogy, mondjuk, az a valaki egy privát ünnepélyről kocsival bármikor simán úm. *hazadobna*. Szavunkba se kerülne. Picit mocskos volna az autó, nem, inkább rendetlen, viszont valamelyik régi, nagy, megbízható márká finoman doromboló zászlósa lenne, ez nyugtasson meg minket. Akár duruzsolhatna is valami mócárt, de tényleg csak jelzészerűen, épphogy érintsd. És akkor, amikor hazaértünk, hát, igen, az a valaki kiszállna, és kicsit körülmenyesen megölelné minket. Kicsi hja, hogy magá-
- hoz nem szorítana. Ez inkább legyen jó, mint kellemtelen, bár e kettő aránya legyen nehezen eldönthető, mi több, a helyes döntésben inkább alkalmi, szerethető spiccességünk, mint jó szívünk siessen segítségünkre.
- 23 Találos kérdés: ha az építészet megfagyott zene, milyen micsoda a cukrászat?
- 24 Valakit vagy valamit, pl. egy kutyát, minden józan megfontolás ellenére Takarodj!-nak hívni.
- 25 Ismerősöm Sanghajban huik – maroknyi muzulmán kisebbség Kínában, talán ha tíz és fél millióan lehetnek – társaságába keveredett, egészen konkrétan egy hui étteremtulajdonoséba, az étteremtulajdonos – testes, tekintélyt parancsoló férfi – végigvezette a hatalmas, kiismerhetetlen, labirintusszerű épületen, és minden bugyorban bemutatta neki egy-egy újabb feleségét. Szép asszonyok egy gazdag házban, gondolta közhelyesen az ismerősöm. A vacsorát kettesben költötték el a házigazdával, számolatlan rizspálínkák fogyasztásával, az ismerősöm hirtelen ráébredt, hogy vendéglátója mintha kissé szabadon kezelné hitének előírásait. Tétován szóvá tette a dolgot. Az Ön látogatása különleges ünnep a számomra, válaszolta a kínai, kissé nehezen forgó nyelvel. És Allah egy ilyen különleges ünnepen elfordul. Elfordul!, ismételte magában, némán ujjongva az ismerősöm. Önkéntelenül is társat keresett, társat, akivel apró örömet titkosan, legalább egy pillantás erejéig megoszthatta volna. Odébb meglibbent a bejáratot takaró vörös függöny, s akárha villámfényben, Aranylótusz vértelen, gyűlölködő arca rémlett föl. Te, te, bíborfuvola, sutogta a nő, és pillantása ismerősömébe fonódott.
- 26 Ez majdnem annyira kínos, mint verbális idézőjel gyanánt belekarmolni a levegőbe. A víz kiver, tényleg.
- 27 Hát, ez derék! Mindig pattanásig feszülten és a vágató lovon beledőlve a levegőbe, mindig újra megremegeve a remegő földön, amíg már sarkantyú sem kellene, hiszen hol volt itt sarkantyú, és a gyeplőt is elengednénk, hiszen hol volt itt gyeplő, és a tájat sima sörényű pusztának látnánk, már ló nyaka, ló feje nélkül.
- 28 Lásd: Tárnok utca.
- 29 Akkor már: setét volt, mint egy Lajosban.
- 30 Szaturnusz fölfalja gyermekeit.
- 31 Elvileg Heideggernek ettől aztán effektíve le kellett volna mennie hídba, ha a „gondolkodás” szótól annyira eldobta az agyát.
- 32 Vagyis a sótartó felé.
- 33 Tárnok utca? Már miért ne? Egykor ott is lehetett azért dohszag.
- 34 Gondoltam, beírok ide egy korrekt, kocsmái definíciót, de ez jött föl elsőnek a Google-ből: „Harisnyás Pippi ezek után már nem lesz a négerek hercegnője, apja pedig nem lesz a négerek királya. Svédországban újra kiadják a Harisnyás Pippi ka-

landjai című regényt, a 70 éves történetből azonban kihúzzák a néger kifejezést.

Astrid Lindgren lánya, Karin Nyman évekig tartó gondolkodás után egyezett bele a változtatásba. »Ez a megnevezés sértő, egyszerűen nem hagyhatjuk benne a Pippi-könyvekben« – nyilatkozta a Dagens Nyheter című svéd lapnak.

A népszerű sorozat első kötete idén ünnepli megjelenésének hetvenedik évfordulóját. Ebből az alkalmából tavasszal újra megjelenik a széria – az 1945-ös könyvet még kettő követte 1946-ban és 1948-ban – Svédországban, de már a néger szó nélkül.

Az eredeti szövegben Harisnyás Pippi a néger herceg nője, hajóskapitány apja pedig a néger király egy messzi szigeten. Az új változatban viszont már a déltengerek királya lesz.

»Kicséréljük ezt a szót, mert káros. Én még egy másik világban nőttem fel, akkoriban csak fehér bőrű emberek éltek Svédországban. Az utóbbi években úgy gondoltam, hogy az n betűs szó csak egy a sok közül, amely már a történelem része, miért ne maradhatna. De aztán meggondoltam magam, mert ezt a szót még mindig használják. Ártalmas, így semmi esetre sem maradhat a Pippiről szóló könyvekben« – mondta Karin Nyman.

2014 szeptemberében a svéd televízió új változatban mutatta be a Pippi kalandjairól szóló, 1969-es sorozatot. A szövegből törölte az általa rasszistának nevezett kifejezéseket: nemcsak a vörös hajú lányka apjának leírását változtatta meg, hanem kivette azokat a jeleneteket, amelyekben Pippi a kínai emberek kinézetével kapcsolatos gondolatait ecseteli.

Forrás: MTI”

Kínai emberek kinézetével kapcsolatos gondolatokat ecsetelni. Még mit nem! Egyéb se hiányzik ebéd előtt.

35 Nyikoláj a handszárral.

36 A márkinő egy pillanatra, páva a farktollait, összesukta legezezőjét, könnyeden, akárha intőleg, a menüetbe *burkolódzó* literátorra mutatott, és azt suttogta: nos, igen, a budoárban valóságos tigris, ám, fájdalom, az úgynevezett oeuvre nem más, mint meddő birok a tragikum lehetetlenségével.

Avagy:

“A MAGYARÍRÓ még azt se vette észre, hogy az ún. szépirodalom ma épp oly jelentéktelen, mint a XVII. században – mondjon valaki nagy francia novellistát a XXI. század elejéről! –, ez nem az a korszak, amelyben a fikció meg az ún. líra, amelyeket Magyarországon még mindig a legprimitívebb élményesztétika és formabravúr-kultusz közhelyeivel szokás a „szépre szomjazó” tanárnők és kietlen életű rendezvénylátogatók jobbra érdemes torkán lenyomni a bárzsingba, bárminő érdekességgel rendelkezhetik.”

Mondhatta volna szebben, kislovag? Alig hiszem.

A szépre szomjazó tanárnők jobbra érdemes torka! Lásd még: műhelygond.

Az kéne, meg esső.

Mindez nem ok nélkül juttatja eszünkbe a kecseszkecskent, ami, lássuk be, az összes lelombozó körülmény kimerítő ismeretében is, komoly (!) esély a parttalan szórakozásra.

Szegény Cervantes! Szegény Shakespeare! Szegény Milton! Szegény Molière! avagy Szegény rövid XVII. század!

37 A megértés: félreértés.

38 – Rendőr bácsi! Rendőr bácsi! Jöjjön gyorsan, a Pistike fölakasztotta magát! – Engem?!

39 Ezt harminc év után – „hegyek között, völgyek között” – vonatozásnak olvastam. Éna-legsze-bbíró-kközül-tége-dvála-sztalak!

40 Ha, ahogy nem, a diktatúrák kendőzetlenül beszélnek az intéciók formanyelvét, cukrászdának ma egy olyan helyet neveznének, ahol kristálycukrot mérnének egységáron, egyenesen a szájba, alumíniumkanállal, egyfajta pogány úrvacsora volna ez, az inzulin gátlástalan fölhogasztása kisipari eszközökkel. A sorban állást – pour la bonne bouche! – pedig Lucas van Valckenborch modorában bírnám elképzelni.

41 Jiscsorázról egy napon kiderült, bizony nem más ő, mint Karandás zord gazdája.

42 Szurokbaba!

43 A férfi – más források szerint: az a férfi, aki örökké akar élni – ültessen 1 fát, nemzzen (nemezzen?) 1 fiút, és írjon 1 könyvet. Anyi, meg egy bambi.

44 Másnap vette észre, hogy az ujjnyomok, de tényleg, mintha csak szigetek volnának Edmond Dantès térképén, ottmaradtak, letagadhatatlanul.

45 Az Úr, állítólag, a hetedik napon, úgy délután három felé, amikor más arcokon csorogni kezd az ebéd utáni álom méze, vadul unatkozni kezdett, majd sátáni mosoly prémezte ki ajakát, és fölhalálta a flexet.

46 „A félelmet gyakran csodálkozás előzi meg, és hasonló is hozzá, hiszen mindkettő a látás és a hallás azonnali aktivizálásához vezet. Mindkét esetben a szem és a száj is szélesre nyitott, a szemöldökök pedig megemelkednek. A rémült ember először szoborként áll, mozdulatlanul és lélegzetvisszafojtva, vagy ösztönösen leguggol, mintha a menekülési lehetőséget mérné fel. A szív gyorsan és erőteljesen ver, úgy, hogy nekiütődik a bordáknak... Azt, hogy a bőr sokkal inkább az erős félelem hatása alatt áll, azon a csodálatos módon látjuk, hogy a veríték azonnal kiválik belőle... A szőrszálak a bőrön egyenesen állnak,

- és a felületi izmok reszketnek. A szív zavart mozgásával együtt a levegővétel felgyorsul. A nyálmirigyek hiányosnak működnek, a száj kiszárad, és gyakran tártott és elnémult.” (Charles Darwin)
- 47 Tanárnő elvtárs, én bejelentem önnek, ma senki sem hiányzik.
- 48 Hazájában szépíróként is ismert.
- 49 Nem állom meg, hogy az ún. hamis vagy lusta lágytojás receptjét meg ne osszam, little help to my friends, szóval, egy serpenyőben, fölforrósított vajon készíts három tükörtojást, a kedvelt állagra – nálam ez a régi főzős mértékkel: három és fél perc – sütve, aztán zuttyantsd egy mozdulattal széles szájú csészébe, fűszerezd ízlés szerint – narancsbors, például! –, és jól díboljad össze arra alkalmas kanállal. Voilá! Ember nincs, aki megkülönbözteti. És persze nincs az a rettenetes macera sem, tropára égett ujjbegyekkel, *ugyanakkor* a pucolás linearitásából következő, tehát elkerülhetetlen kihűléstől rettegve, avagy nincs az ügyetlen fűrészelés, rossz karate, nincsenek a gusztustalanra dermedt patakocskák a mozdulatlan porcelánon, természetes anyagvesztesség stb. Happy Birthday To You!
- 50 Ez a konstruktív, félreértett hegedű. Sokáig lenézett, primitív hangszernek számított, mígnem tökéletesítette két mester, Nalinov és Passzerszkij. Tulajdonképpen idetartozik, hogy állítólag – még a kettővel ezt előző ún. *átkosban* – egy kétségbeesett, merész és vonzó idegenvezető, megeléglően a gyakorlatilag párttitkárokból álló szovjet turistacsoport szűnni nem akaró, arrogáns egzecíroztatásait, az utolsó percekben, amíg a buszra vártak, beadta nekik, hogy nálunk, Budapesten tényleg így szokás: garzonfiltrert a szájba, és rákortyolni a forró vizet. Pusztán a látványért, ahogy a cérnácskán fityegnek a cetlicskék, fityegnek és forognak, álmosan, a szállodahall fondor fuvallatainak engedve. És hogy ő, mondta volna állítólag az idegenvezető, a maga részéről azóta is ezt hívja glasznosztynak.
- 51 Ein Wort, ein Mann. Natürlich.
- 52 Hoppá-hoppá, nincs találat! (Az online szinonimaszótár válasza a „kiáltás” szóra, avagy minden krétai hazudik.)
- 53 A világ, *végtére* is, höhő, nem más, mint a *legyen* szó fölrobbanása.
- 54 Mondom, hogy nem most.
- 55 Mint egy fűzfa, lásd 2. lábjegyzet.
- 56 Pl.: Látogatás vörös ingben. (Hekerle László: *A nincstelenség előtt*)
- 57 „Ó, hogy jön ide ez a név? Emlék és vágy keveréke.”
- 58 „Az ókori legenda szerint az athéniak féltve őrizték Thészeusz hajóját. Amikor észrevették, hogy egy deszka elöregedett, egy újjal helyettesítették. Így aztán egy év alatt minden deszkát és minden szöveget kicseréltek a hajón. Vajon állíthatjuk-e az ily módon átalakított hajóról, hogy az még Thészeusz hajója? Ha igen, vajon ez azt jelenti-e, hogy az alkotórészek azonossága egyáltalán nem befolyásolja, hogy mikor mondhatjuk valamiről: ez ugyanaz a tárgy? Ha nem, akkor melyik deszka kicserélés után lesz igaz, hogy ez már nem Thészeusz hajója? S milyen alapon húzhatjuk meg a határt az azonosságot még nem befolyásoló és az azt megváltoztató deszkák között?”
(Huoranszki Ferenc: *Modern metafizika*)
- 59 „De pálya ing! Aranypók, mi?” (Gothár Péter)
- 60 „Életem teljesen értelmetlen. Ha különböző szakaszait vizsgálom, olyannak tűnik, mint a Schnur szó a szótárban, mely egyszer zsineget, aztán pedig menyet jelent. Az hiányzik csupán, hogy a Schnur szó harmadszor tevét, negyedszer pedig tollsöprűt jelentsen.”
(Sören Kierkegaard)
- 61 – Nem tudja, kérem, merre van a Lovag ucca?
– Ha egy kárdist egyáltalánba fő lehet tönnyei, mög is lehet válaszónyi asztat – mondta a rendőr, és elfordult, mint aki nem akarja, hogy nevetni lássák.
- 62 Az élet egy fogpiszkáló, ad notam J. D. Salinger.
- 63 Fiunk villámsújtottan áll ott, dobogó szívvel a sötétben, kemény éjszaka borult fölé, a szélseperre és szélcsiszolta égbolton tiszta csillagok ragyogtak, s egy villódzó távoli fény pillanatonként tovatűnő hamut kevert belé, a szellő fűszer és kő szagát hozta, távolból jövő zavaros kiáltások törték meg a csendet, aztán teljes súlyával visszahullt rá a csönd, mely égbolt és csillag – hogy azután tegye, mit a magas méltóság javasolt: kacagva szaladt át az életen.
- 64 Egy csipkefátyol látszott, amint a távol homályból gyémántosan aláfol. (Jav.: aláfolják.)
- 65 Testvérek között is: 10957 nap. ■ ■ ■

■ **Németh Gábor** (Budapest, 1956): író, filmforgatókönyv-író (*Presszó, Balra a Nap nyugszik*). Az Örley-kör és a Szépírók Társasága tagja. Könyvei a Kalligramnál: *Zsidó vagy?* (2004), *A mélyem titokzatos élete* – Sebők Zoltánnal közösen (2004), *A tejszínről* (2007)